

**Відгук
офіційного опонента
Макарук Лариси Леонідівни,
доктора філологічних наук, доцента,
декана факультету іноземної філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
на дисертацію Черемисіної Ганни Олегівни
«Об'єктивація лінгвокультурного концепту WEALTH інноваційними
одиницями в американській мовній картині світу»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія**

Актуальність теми дисертації. США належить до спектру тих етнічних спільнот, які постійно викликають полігранний інтерес, не лише у фахівців, які працюють в царині науки, а й у багатьох інших, які професійно займаються обраною сферою діяльності, вивчаючи ті чи ті аспекти, які входять до їх компетенцій та уможливають докладне дослідження тонкощів американської лінгвокультури.

Обрана Черемисіною Г. О. тема роботи є беззаперечно актуальною, оскільки у її фокусі перебувають американські ціннісні домінанти, що знаходять своє втілення у фінансовій та матеріальній незалежностях, актуалізуючись в мовленні.

Своєчасність роботи також зумовлена потребою в обґрунтуванні ролі матеріальних цінностей США, відсутністю ґрунтового полівекторного аналізу лінгвокультурного концепту WEALTH з урахуванням інновацій, які усе частіше з'являються в англomовному комунікативному просторі для віддзеркалення реалій сьогодення.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій. Докладне ознайомлення з дослідженням Г. О. Черемисіної дає підстави стверджувати, що авторка вміє осмислювати та аналізувати як теоретичні, так і практичні джерела, якими вона послуговувалася під час роботи над обраною темою, оскільки дисертація має логічну структуру, послідовний виклад, чітке аргументування як здобутків лінгвістів, які більшою чи меншою мірою висвітлювали обраний вектор, так і власних спостережень й висновків, сформульованих на підставі докладного й ретельного аналізу ілюстративного матеріалу, актуалізованого в американській

картині світу. Зауважимо, що теоретико-методологічна база дослідження представлена вичерпно.

Список опрацьованих дисертанкою теоретичних джерел становить – 339, серед яких більша половина зарубіжних, що свідчить про обізнаність дисертантки з сучасними тенденціями філологічних пошуків, як на теренах України, так і за її межами. Робота вмщує додатки (глосарій та таблиці), які унаочнюють та візуально репрезентують отримані результати. Це свідчить про ретельне опрацювання дисертанкою обраного матеріалу дослідження.

Достовірність висновків та об'єктивність одержаних результатів з урахуванням достатнього обсягу фактичного та ілюстративного матеріалу забезпечує вагома методологічна база. Використання комплексної методики дослідження, що ґрунтується на здобутках лінгвокультурології, дало змогу розв'язати поставлені завдання. У роботі використано *загальнонаукові методи*, такі як *дедукція, аналіз, синтез та лінгвістичні методи*, які уможливили формулювання валідних висновків, зокрема *метод суцільної вибірки, метод словникових дефініцій, метод компонентного аналізу, метод польового моделювання, метод контекстуального аналізу, аналіз концептуальних метафор, елементи кількісного аналізу*.

Беззаперечною є наукова **новизна** дослідження, яка полягає у розкритті важливості лінгвокультурного концепту WEALTH; здійсненні реконструкції поняттєвого, образно-ціннісного складників лінгвокультурного концепту WEALTH об'єктивованого в американській мовній картині світу; визначенні інноваційних засобів актуалізації лінгвокультурного концепту WEALTH в сучасному писемному мовленні; ідентифікації шляхів, способів та засобів інноваційної об'єктивації лінгвокультурного концепту WEALTH й відстеженні тенденцій розвитку американського варіанту англійської мови.

Теоретичне значення дисертації полягає в тому, що її результати можна вважати внеском у такі галузі англістики як лінгвокультурологія, неологія, лінгвокраїнознавство. Здійснені в дисертації висновки слугують підґрунтям для зіставних досліджень лінгвокультурних концептів, що є ціннісними домінантами у певній лінгвокультурі, а також збагачують теоретико-методологічну базу сучасного

мовознавства. Висновки, отримані в рамках лінгвокультурологічного підходу в неології, дозволяють виявити сучасні зміни у словниковому складі американського варіанту англійської мови та встановити тенденції його розвитку, уможливають аналіз цінностей саме на сучасному етапі розвитку американського суспільства та слугують внеском у розвиток тих аспектів неології, які зорієнтовані на культурну та ментальну складові значення нових одиниць.

Практична цінність наукового дослідження полягає у можливості використання результатів роботи у викладанні курсів з лінгвокультурології, лінгвокраїнознавства англійської мови, при розробці спецкурсів з неології, укладанні словників, підручників та посібників, присвячених інноваціям.

У **вступі** обґрунтовано вибір та актуальність теми дисертації; сформульовано мету й завдання наукової праці; визначено об'єкт і предмет дослідження; окреслено матеріали і методологію наукового пошуку; висвітлено наукову новизну, теоретичне й практичне значення отриманих результатів; подано інформацію щодо апробації результатів дослідження, перелік публікацій авторки, окреслено структуру роботи.

У **першому розділі** “**Теоретико-методологічні засади дослідження лінгвокультурного концепту WEALTH в американській мовній картині світу**” розглянуто актуальні теоретико-методологічні аспекти лінгвокультурології; проаналізовано поняття “лінгвокультура”, “концептуальна картина світу”, “мовна картина світу” та визначено їх спільні та диференційні конституенти; систематизовано погляди вчених на структуру та методологію дослідження лінгвокультурного концепту; здійснено аналіз цінностей американської культури та обґрунтовано лінгвокультурний концепт WEALTH з урахуванням історичної та культурної перспектив.

У **другому розділі** “**Лінгвокультурний концепт WEALTH в американській мовній картині світу**” досліджено етимологічні характеристики, поняттєвий і образно-ціннісний складники лінгвокультурного концепту; уточнено поняття “когнітивна ознака”; виокремлено головні та додаткові когнітивні ознаки лінгвокультурного концепту; проаналізовано національно-специфічні образні

асоціації та оцінки, притаманні американській лінгвокультурі, де лінгвокультурний концепт WEALTH виступає корелятом або референтом концептуальних метафор.

У третьому розділі **“Інноваційні засоби актуалізації лінгвокультурного концепту WEALTH в публіцистичному дискурсі США”** виділено та проаналізовано субконцепти лінгвокультурного концепту, у межах яких профілювалася найбільша кількість інноваційних одиниць, що актуалізують окремі когнітивні ознаки-характеристики досліджуваного ментально-мовного конструкту; досліджено шляхи способи та засоби інноваційної актуалізації лінгвокультурного концепту WEALTH в американському англійськомовному публіцистичному дискурсі.

У **висновках** викладено основні теоретичні та практичні результати наукової праці; окреслено перспективи подальших наукових пошуків відповідно до обраної проблематики дослідження. У **додатках** подано таблиці з кількісно-відсотковими даними та укладено словник найбільш уживаних інновацій, що об’єктивують лінгвокультурний концепт WEALTH.

Повнота викладу в наукових публікаціях захищених за темою дисертації. Основні положення дисертаційної роботи висвітлено в 10 одноосібних публікаціях авторки (4 із яких опубліковано в фахових виданнях України, 1 надрукована за кордоном). Загальний обсяг публікацій – 8,1 друкованих аркушів. Апробацію результатів дисертації здійснено на засіданнях кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Запорізького національного університету. Основні теоретичні положення та практичні результати наукової роботи обговорювалися на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях: “Мова і соціум: IV міжнародна наукова конференція молодих учених” (Бердянськ, 2014); “Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів” (Львів, 2014); “Іноземна філологія у XXI столітті” (Запоріжжя, 2014-2018); IX Международная научно-практическая конференция “Science, Society, Education: Topical Issues and Development Prospects” (Харків, 2020); “Концептуальні проблеми розвитку філологічних наук у сучасному полікультурному просторі” (Київ, 2020);

Fundamental and Applied Research in the Modern World. Abstracts of the 7th International Scientific and Practical Conference (Boston, 2021).

Мова, стиль, оформлення дисертації. Дисертація Г. О. Черемисіної підготовлена відповідно до вимог, які висувають до підготовки наукових робіт. Виклад матеріалу здійснено державною мовою науковим стилем. Технічне оформлення роботи відповідає ustalеним нормам до підготовки такого типу робіт. У роботі трапляються стилістичні та орфографічні огріхи.

Побажання та дискусійні зауваження до змісту дисертації. Ураховуючи викладене вище, маємо всі підстави задля того, щоб кваліфікувати дисертацію Г. О. Черемисіної як ґрунтовне дослідження, підготовлене відповідно до встановлених вимог, що відповідає належному рівню та філологічним викликам сьогодення. Акцентуючи увагу на актуальності обраної теми, новизні, й переконливості висновків та належному науковому і філологічному рівнях її підготовки, виникає кілька питань дискусійного характеру, що потребують додаткового пояснення дисертантки та кличуть до дискусії:

1. У роботі Г. О. Черемисіна стверджує, що аналіз фактичного матеріалу свідчить про те, що в американському публіцистичному дискурсі лінгвокультурний концепт WEALTH об'єктивується посередництвом субконцептів SOCIAL INEQUALITY, PROPERTY, STRESS, PRESTIGE. Чому концепт WEALTH актуалізується субконцептами SOCIAL INEQUALITY та STRESS? Яким чином вони пов'язані?
2. У підпункті 1.4 дисертантка розглядає методи, які дали змогу належним чином розв'язати завдання та досягнути поставленої мети. Ганна Олегівна зазначає, що на п'ятому етапі послуговується методом суцільної вибірки, компонентного аналізу, контекстуального аналізу, методу польового моделювання. У роботі також зазначено наступне: а) номінативне поле лінгвокультурного концепту WEALTH структуровано у вигляді польової моделі; згідно з цією моделлю, кожен концепт, як багатовимірний

ментально-мовний конструкт, об'єктивується посередництвом номінативних одиниць, які упорядковують за польовим принципом. Постає питання: чому дисертантка надає перевагу методу саме польового моделювання, польовій моделі, здійснює упорядкування за польовим принципом, а не послуговується методом моделювання, структуруючи все у вигляді моделі, керуючись принципами, релевантними для створення концептуальних моделей і про які польові моделі йдеться?

3. Не зовсім чіткою видається інформація, яка стосується шляхів, способів та засобів актуалізації лінгвокультурного концепту WEALTH в досліджуваному матеріалі. Цей підрозділ містить достатньо інформації, однак не знаходимо логічно структурованої інформації, на початку чи в кінці підрозділу де можна було б побачити впорядкований перелік моделей, укладений відповідно до обраних принципів. У висновках дисертантка лише зазначає, що виявила окремі типи. Однак, представленого матеріалу є значно більше на сторінках підрозділу і це заслуговує на увагу та є вагомим здобутком дисертантки.
4. Докладнішого пояснення потребують певні терміни, якими послуговується дисертантка на сторінках роботи: екстралінгвістичні фактори, системні і контекстуальні синоніми, активні способи вербокреації, культуровмісна одиниця. У роботі слід було б схематично представити моделі у додатках, графічно унаочнити за допомогою діаграм наведені у роботі кількісні підрахунки.

Висловлені вище міркування не ставлять під сумнів наукову концепцію дослідження, не впливають на новаторський підхід та загальне позитивне враження від роботи та не піддають сумніву її новизну. Сформульовані дисертанткою висновки слугують підґрунтям для подальших розвідок і засвідчують, що обрана тематика є на часі. У цілому рецензована дисертація свідчить, що її авторка має належний рівень лінгвістичної компетентності.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Здійснений аналіз дисертації свідчить, що її авторка, Г. О. Черемисіна, слідувала принципам академічної доброчесності, оскільки цитовані джерела мають коректні покликання на список використаних праць та джерел ілюстративного матеріалу. Крім того, непрямі цитати, твердження, ідеї та розробки, які належать іншим авторам також мають відповідні покликання на опрацьовані Ганною Олегівною ресурси.

Висновки. Дисертація на тему «Об'єктивація лінгвокультурного концепту WEALTH інноваційними одиницями в американській мовній картині світу» є самостійним та завершеним дослідженням, яке відповідає спеціальності 035 Філологія (галузь знань 03 Гуманітарні науки) та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), п.п. 9, 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167 (зі змінами від 21 жовтня 2020 р.), а також п. 2 «Вимог до оформлення дисертації», затверджених Наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами від 31 травня 2019 року), а його авторка – Ганна Олегівна Черемисіна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія (галузь знань – 03 Гуманітарні науки).

Офіційний опонент:

Доктор філологічних наук, доцент, доцент
кафедри прикладної лінгвістики,
декан факультету іноземної філології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Підпис Макарук Л. Л. засвідчує підпис
Вчений секретар

Лариса МАКАРУК

Лариса СЕМЕНЮК